

УДК 725.54.57

З. В. Обиначна,*викладач кафедри основ архітектури**Інституту архітектури, будівництва і туризму**Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ІПОТЕРАПІЇ ПРИКАРПАТТЯ

Анотація: метод лікування іпотерапією в Україні все частіше стали використовувати з реабілітаційною метою. На даний час це пов'язано із воєнними діями в нашій країні. Часто таку послугу надають кінно-спортивні комплекси, але, на жаль, не всі вони мають можливість приймати хворих на стаціонарній основі. Також, що є дуже важливим, зазвичай ця процедура виконується без нагляду лікаря та без попередніх консультацій щодо доцільності використання іпотерапії в індивідуальному підході. Тому об'єднання реабілітаційного центру, який включав би повний набір лікувальних приміщень та приміщень для стаціонарного перебування із кінно-спортивним комплексом, було б дуже важливим кроком для покращення розвитку як реабілітаційної так і рекреаційної сфери.

Ключові слова: архітектурно-планувальна організація, іпотерапія, кінно-спортивний комплекс, реабілітаційний центр.

Постановка проблеми. Прикарпаття вже давно впроваджує залучення коней в рекреаційній сфері та все більше набирає розвитку. Іпотерапія є одним із нетрадиційних та новітніх методів лікування. Не всі заклади світу, України та Прикарпаття зокрема, мають можливість повноцінно впровадити іпотерапію у реабілітаційних центрах. Це пов'язано із браком фінансування, відсутністю великої земельної ділянки для господарської частини, яка потрібна для утримання коней та недостатньо розроблених нормативів та методик архітектурно-планувальної організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проектування житлового середовища для потреб людей з обмеженими фізичними можливостями досліджували Данчак І. О., Лінда С. М.; Концепцією формування реабілітаційних комплексів нового типу для дітей із обмеженими фізичними можливостями, зокрема хворих ДЦП, на основі іпотерапії (лікування верховою їздою) займалися Бармашина Л. М., Неживава Ю.

Мета роботи. На базі власного дослідження рекреаційних закладів Прикарпаття зробити характеристику їх функціональних особливостей,

проаналізувати об'ємно-просторове рішення реабілітаційних центрів, ландшафтну складову кінно-спортивних комплексів з іпотерапевтичною функцією, здійснити класифікацію кінно-спортивних комплексів за типологічними ознаками та виявити спільну та індивідуальну функціонально-планувальну структуру об'єктів кінно-спортивного комплексу та реабілітаційного центру іпотерапії для пошуку варіантів архітектурно-планувального об'єднання цих двох видів закладів.

Наукова новизна: Концепція архітектурно-планувального об'єднання реабілітаційного центру та кінно-спортивного комплексу для стаціонарного функціонування та впровадження лікувального методу іпотерапії.

Виклад основного матеріалу: Туристична ланка Прикарпаття є дуже багатогранною. На це впливає і великий потік туристів у будь-яку пору року та, звичайно, природа. Провівши дослідження туристично-рекреаційних закладів Прикарпаття, які в першу чергу надають послуги із кінних прогулянок, було зроблено характеристику закладів за функціональним наповненням. [1],[2],[3].

Характеристика закладів за функціональними особливостями

№	Види послуг, які надаються	кінно-спортивний комплекс	реабілітаційний центр	туристична база	дитячий табір	котедж	готель
1	кінні прогулянки	■	■	■	■	■	■
2	спокійний відпочинок	■	■	■	■	■	■
3	активний відпочинок	■	■	■	■	■	■
4	дитячі майданчики	■	■	■	■	■	■
5	навчання	■	■	■	■	■	■
6	проживання	■	■	■	■	■	■
7	харчування	■	■	■	■	■	■
8	магазини	■	■	■	■	■	■

Рис. 1. Характеристика закладів за функціональними особливостями (опрацювання автора)

Також, досліджуючи ландшафтне середовище кінно-спортивних комплексів, можна поділити такі заклади на 4 типи – за планувальною конфігурацією від простого до складного, кожен з яких має свої два підтипи в залежності від виду надання послуг та фінансового становища закладу. В

кожному першому варіанті розглядається КСК з полем для занять іпотерапією. В другому варіанті з'являється критий манеж. Дана таблиця наглядно показує, що бувають заклади, які не зовсім пристосовані до повноцінного функціонування. Адже присутність критого манежу для такого виду рекреації є вельми важливим.

Рис. 2. Типи розміщення ландшафтних складових в структурі будівель кінно-спортивних комплексів з іпотерапевтичною функцією (опрацювання автора)

Дослідивши та опрацювавши планувальну організацію КСК, згідно функціональних основ проектування громадських будівель [4,40], були опрацьовані типи об'ємно-просторових рішень реабілітаційних центрів (рис.3.).

Рис. 3. Типи об'ємно-просторових рішень реабілітаційних центрів (опрацювання автора)

Також, виходячи із власного дослідження кінно-спортивних комплексів Прикарпаття, було розроблено класифікацію кінно-спортивних комплексів за типологічними ознаками: за функціональним призначенням, за періодом використання, за розміщенням в структурі населеного пункту, за просторовою організацією та за вмістимістю (рис.4).

Рис. 4. Класифікація КСК за типологічними ознаками
(опрацювання автора)

Оскільки прикладів архітектурно-планувального об'єднання кінно-спортивного комплексу та реабілітаційного центру як багатофункціонального комплексу із залученням методу лікування верховою їздою в Україні на даний час немає, то підхід до містобудівної організації такого комплексу базується на раціональному містобудівному та об'ємному зонуванні.

Велику увагу слід приділити саме містобудівному розплануванню такого комплексу. Адже залучення коней у реабілітації та рекреації вимагає дуже детального вивчення складу потрібних основних та додаткових приміщень та ландшафтних осередків.

Розробляючи концепцію об'єднання цих двох закладів була розроблена схема функціонально-планувальної структури об'єктів кінно-спортивного комплексу та реабілітаційного центру іпотерапії (рис.5).

Для кращого наглядного вивчення цих двох видів об'єктів, їх було поділено на функціональні блоки. КСК та РЦІ має ряд спільних блоків:

блок обслуговуючих приміщень, блок технічних приміщень, харчовий блок та блок громадських приміщень розважального характеру та навчально-виховного процесу. Кожен із цих блоків має ряд основних та додаткових приміщень.

Також, кожен із цих об'єктів має свій функціональний напрямок, який також було поділено на окремі блоки.

блок житлово-готельної частини та блок медичної реабілітації з додатковими приміщеннями.

Всі ці блоки можуть бути взаємопов'язаними, виходячи із архітектурно-планувальної підходу.

Об'ємно-просторова структура рекреаційно-реабілітаційного центру іпотерапії базуватиметься на дотриманні функціонального планування за опрацьованими блоками. До планування КСК блоку слід приділити важливу увагу, оскільки саме цей напрямок вимагає детального розпланування ландшафтного середовища (манежі, левади і т.п.).

Висновок. Створення рекреаційно-реабілітаційного центру допоможе розв'язати багато проблем з архітектурно-планувальної, медичної, соціальної та психологічної точки зору. Адже у такому центрі буде впроваджений повний спектр надання послуг по реабілітації хворих, включаючи метод іпотерапії, а також може бути передбачений великий комплекс по наданню різних розважальних функцій і все це зможе функціонувати на стаціонарній основі. Це буде також і одним із важливих кроків залучення інвалідів у суспільство. Люди з обмеженими можливостями зможуть почувати себе комфортно, оскільки їм під силу такий важкий і величний вид спорту, як кінний. А здорові люди, бачачи в свою чергу, що люди з обмеженими можливостями можуть займатися таким складним видом спорту, почнуть розуміти, що інваліди це такі ж люди як вони. Тим паче, що й не всі здорові вміють їздити верхи.

Бібліографічний список:

1. Матеріал із Вікіпедії: Кінні прогулянки. Івано-Франківськ - заклади та розважальні комплекси: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.0342.ua/dosug/118/763>
2. Матеріал із Вікіпедії: Туристично-рекреаційні заклади Івано-Франківської області: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://asyan.org/potra/Туристично-рекреаційні+заклади+Івано-Франківської+областia/main.html>
3. Матеріал із Вікіпедії: Кінний спорт і верхова їзда у Львові: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://lviv.travel/ru/sport/horseriding>
4. Дудка О. М. Конспект лекцій з дисципліни «Теоретичні та методичні основи архітектурного проектування» за модулем 4 «Типологія будівель і споруд» (для студентів 3 курсу денної форми навчання за напрямом 6.060102 «Архітектура» спеціальності «Містобудування») / О. М. Дудка; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2013. – 115 с.

Аннотация

Метод лечения иппотерапией в Украине все чаще стали использовать с реабилитационной целью. В настоящее время это связано с военными действиями в нашей стране. Часто такую услугу предоставляют конно-спортивные комплексы, но, к сожалению, не все они имеют возможность принимать больных на стационарной основе. Также, что очень важно, обычно эта процедура выполняется без наблюдения врача и без предварительных консультаций о целесообразности использования иппотерапии в индивидуальном подходе. Поэтому, объединение реабилитационного центра, который включал бы полный набор лечебных помещений и помещений для стационарного пребывания с конно-спортивным комплексом, было бы очень важным шагом для улучшения развития как реабилитационной так и рекреационной сферы.

Ключевые слова: архитектурно-планировочная организация, иппотерапия, конно-спортивный комплекс, реабилитационный центр.

Annotation

The method of hippotherapy treatment in Ukraine has been increasingly used with the aim of rehabilitation. Currently, this is due to the hostilities being held in the country. Often this service is provided with equestrian facilities, but unfortunately not all of them have the ability to accept patients on a stationary base. Also, what is very important, this procedure is usually performed without a doctor's supervision and without prior consultation or necessity of using hippotherapy as an individual approach. Therefore, combining the rehabilitation center, which would include a full set of medical facilities and facilities for permanent stay with an equestrian sports complex would be an important step in improving the development of both rehabilitative and recreational areas.

Keywords: architectural-planning organization, horseback riding, equestrian sports complex, rehabilitation center.